

ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Подгородний В.С., гр. МЕВ-19М

Науковий керівник – канд. екон. наук, доц. **І.І. Помінова**
Харківський державний університет харчування та торгівлі

Сучасна глобалізація відбивається на інтелектуальному капіталі кожної країни, тому що в процесі формування та розвитку він виходить за національні межі й перетворюється на складову глобального інтелектуального капіталу. Це спричинено поглибленням міжнародного поділу праці; розвитком інформаційно-комунікаційних технологій та відповідної інфраструктури, інтернаціоналізацією соціально-економічного розвитку країн, економік, систем вищої освіти тощо. Тому дослідження інтелектуального капіталу на глобальному рівні є об'єктивною вимогою сучасної економіки.

Глобальний інтелектуальний капітал – це нагромаджена в процесі інтелектуальної діяльності та історичного розвитку людства сукупність знань, досвіду, навичок, творчих здібностей, інтелектуальних продуктів та взаємовідносин, що залучаються до системи світового суспільного виробництва з метою економічного розвитку людства. Його специфічними властивостями є наступні:

- неділима цілісність через взаємопроникнення національних інтелектуальних капіталів;
- інтернаціоналізація процесу формування, розвитку й використання, що відбувається під активним впливом міждержавних інститутів;
- висока суперечливість процесів відтворення.

Процес глобалізації інтелектуального капіталу є однією з форм глобалізації, який охоплює широке коло аспектів інтелектуальної людської діяльності та її результатів, науково-освітні та інноваційні системи, має економічний, соціально-культурний та правовий виміри. Він символізує перехід світової економіки на наступний етап глобалізації, який у центр уваги ставить знання. Ключовою в ньому є глобальна конкуренція за нові знання разом з відомими знаннями, що залучаються в освітній процес в якості джерела майбутніх конкурентних переваг у процесі комерціалізації. Науково-технічний прогрес та лібералізація економік створюють передумови зростання міжнародної мобільності людей (у т.ч. студентів, викладачів і дослідників як основних носіїв інтелектуального капіталу) та інших чинників виробництва.

У контексті відкритості світу і глобальних процесів можна виокремити «країни–суб'єкти відкритості», які здійснюють вплив (інформаційний, техногенний, ресурсоспоживачий) на світові процеси, і «країни–об'єкти відкритості», на які здійснюється вплив. Досить часто «країни–суб'єкти відкритості» глобалізацію використовують як форму виснаження інтелектуального потенціалу інших країн.

Встановити реальні масштаби «відтоку мозків» з України неможливо в силу різних причин: брак достовірної статистики, невизначеність самого поняття – «висококваліфікований спеціаліст» (частина українських дослідників схильні вважати такими лише науковців найвищої категорії), але вони однозначно вражають: протягом тільки перших десяти років незалежності кількість осіб, зайнятих в науковій сфері скоротилась в три рази, а осіб найвищої кваліфікації – на третину.

Відкритість глобального економічного простору як наслідок інформглобалізації використовується «країнами–суб'єктами відкритості» як спосіб зберегти високі темпи розвитку та професіоналів, незатребуваних «країною–об'єктом відкритості». Саме через привабливість реалізувати себе в інших країнах і забезпечити гідне існування собі і своїй сім'ї люди виїжджають у «країни–суб'єкти відкритості», де створюється привабливіше соціальне середовище для реалізації можливостей.

Сучасна глобалізація – це одна з форм перерозподілу інтелектуальних і професійних ресурсів, це спосіб акумуляції професійного інтелекту в тій країні, яка не тільки в них гостро має потребу, а й яка за рахунок своїх матеріальних ресурсів здатна надати їм кращі умови існування. Концентрація «світових мізків» визначає темпи розвитку країн і центри, що формують глобальні параметри порядку. Сьогодні це важлива суспільна тенденція. Для одних країн і народів – це найважливіша умова нових перспектив у розвитку, розширення зони своїх життєвих інтересів, а для інших (в т.ч. для України) – реальна загроза втрати економічного суверенітету.

Відкритість країн є об'єктивною закономірністю цивілізаційного розвитку, тому в Україні необхідно створення найсприятливіших умов не тільки для формування вітчизняного інтелектуального потенціалу, а і використання глобального інтелектуального капіталу всередині країни. Маючи великі фінансові та інтелектуальні ресурси, «країни–суб'єкти відкритості» визначають вектор цивілізаційного розвитку для «країн–об'єктів відкритості», тому дуже важливо використати свої шанси, не втративши національного інтелектуального капіталу.